

טכסים ירושלמי ישן

יהודי ירושלמי קשיש, מצוי בחקירה במחלקת הונאה, חקירה שהוא זימן עצמו אליה יחד עם רעייתו, המאמינה שכל מטרותו היא להיעצר, מאחר שהוא, בניגוד לכל חבריו ב"מאה שערים" לא זכה בצעירותו לשבת בתא מעצר, אפילו למספר שעות. החקירה חושפת סיפור מרגש של שיתוף פעולה מפתיע בין איש מאה שערים לבין מאכער חילוני, שילדיו מתנכרים אליו. האם הטכסים הירושלמי להשיב לב אבות על בנים, יסתיים בכתב אישום על הונאה או להפך? מה שברור הוא שחוקרי המשטרה במגרש הרוסים, הרוסים עד היום מהחקירה הזו.

ל כבוד אדון חיים ולדר

כותב לך יהודי ירושלמי בן למעלה משמונים שנה. וכשאני כותב למעלה, אני מתכוון הרבה הרבה למעלה.

התפניתי לכתוב את הסיפור לקראת האביב. אנחנו כבר לא צעירים, וצריכים היינו להתמודד עם מחלות החורף. למרות שערכנו את כל ההגנות האפשריות, כולל שמיכה חמה, כוסות תה עם לימון ותנור חימום משוכלל שהבן שלנו קנה, עם כפתורים חשמליים שמפזרים את החום כמו מאור, עדיין הצטננו וחלינו ולא יכולנו למצוא זמן לכתוב את הסיפור.

חוץ מהמחלות, אנחנו צריכים להתמודד עם בואם של הילדים, הנכדים והנינים שלנו. הם דואגים לנו כאילו היינו ילדים קטנים. אין רגע שלא עושים תורנויות, ואין לילה שלא ישן מישוהו כדי לשמור עלינו, ואני אומר כאילו - כי מי יכול לשמור עלינו, חוץ מן האייבישטער (הקב"ה)? אם נפסיק, חלילה, לנשום, תעזור בדיוק הנכד ה שלנו בת השנים עשרה?

אשתי אומרת לי: 'תהיה בשקט ואל תפחיד אותה בדיבורים על מוות, ואני אומר לה שאבא שלי הכין אותי מגיל שבע שיום אחד הוא לא יהיה, ואני אצטרך להסתדר לבד, וזה בדיוק מה שקרה בסוף. רק שהייתי בן 70, כשהוא נפטר, ודווקא הסתדרתי לבד הרבה לפני כן, בערך בגיל שמונה, כתוצאה מהדיבורים שלו. והיא אומרת שהיום זה דור אחר, שלא מדברים על מוות ובטח שלא מכינים אליו.

ברגע שאשתי החלימה כליל ממחלתה, אמרתי לה שאנחנו הולכים ביחד למקום שלא היינו בו מעולם.

והיא שואלת - להיכן?

ואני אומר לה: אנחנו הולכים למשטרה.

והיא נבהלת: מה קרה? אולי פרצו ולא סיפרת לי?

ואני אומר לה לא פרצו לנו לבית, מכמה סיבות.

א. מפני שלמיטב ידיעתי אין כאן מה לגנוב.

ב. מפני שאף גנב לא מעז להיכנס לבתי אונגרין, מקל וחומר: אם שוטרים פוחדים להיכנס לשם, על אחת כמה וכמה גנבים.

"אז מה יש לך לחפש במשטרה"? שואלת אשתי.

"אני צריך לגשת למחלקת הונאות", אמרתי.

תכף שהיא שמעה הונאות, היא התחילה לרעוד בכל הגוף, אולי הסתבכתי או משהו. אמרתי לה: את מכירה אותי עשרות שנים ואת יודעת שאני ישר כמו סרגל, אז מה פשר הרעידות הללו? אני בסך הכל הולך בנושא של אייזנבאך, מהחנות ארכיאולוגיה.

אז תגיד ככה, ואני הולכת איתך בלי בעיה - אומרת אשתי, - וחוץ מזה לאייזנבאך אין חנות ארכיאולוגיה, אלא חנות עתיקות ואני אומרת לך את זה בכל פעם מחדש.

ואני אומר לעצמי: מה זה משנה ארכיאולוגיה או עתיקות. ממילא זה אותו דבר. אבל את הדיבור הזה אני אומר לעצמי בלב, שאשתי תחשוב שענתה תשובה ניצחת שאין לי מה לענות, ותהיה שמחה.

הכלל, אנחנו הולכים למגרש הרוסים, איפה שהחקירות של המשטרה, מה שהרבה ירושלמים ממאה שערים מכירים טוב טוב מבחוץ ומבפנים, בעיקר מבפנים - לאור המעצרים מההפגנות הרבות שיש בירושלים.

בדרך אשתי שואלת אותי איך זה ייתכן שאני, מכל חברי אלה שבחיים ואלה שכבר לא, אף פעם לא הייתי כלוא במגרש הרוסים אפילו פעם אחת. אני כבר מוכן כמה עשרות שנים לשאלה הזו, ועונה לה מיניה וביה שאלה שהולכים להיעצר שם, פשוט לא טוב להם בבית לכן הם הולכים להפגנות ונעצרים במתכוון. ואילו לי היה טוב בבית, ולכן לא נעצרתי אף פעם אחת.

אני חייב לציין שאני משנה קצת מן האמת, מפני דרכי שלום. מפני שבעצם, בצעירותי ניסיתי כמה וכמה פעמים להיעצר בהפגנות השבת בגאולה, ובהפגנות על קולנוע אדיסון. ולא בגלל שרע היה בבית - כמו שהיה נחמד שם, במגרש הרוסים, לפחות על פי הסיפורים של החבר'ה. היו מצבים שהייתי היחיד בבית כנסת, עם כל הזקנים, כשכל בני גילי מעשנים יחד סיגריות במגרש הרוסים. אין מה לומר, זה היה קשה לי מבחינה חברתית. את כל זה אני לא אומר לאשתי, משום שאין טעם לחזור לעבר, בעיקר אם העבר עלול להעליב אותה במקצת.

כשאנחנו מגיעים למגרש הרוסים, אני רואה שאשתי מרוצה וחדורת רוח קרב. השומר בכניסה שואל את מי אנחנו מחפשים, ואני אומר: "מחלקת הונאה".

הוא שואל "לשם מה" ואשתי מתערבת ואומרת שזהו מידע סודי ואני מוסיף שאנחנו רוצים למסור עדות בנושא של אייזנבאך מהחנות ארכיאולוגיה, ואשתי מתערבת ואומרת "חנות עתיקות" ואני אומר: "בסדר, עתיקות, שיהיה, ממילא לא איכפת לו איזו חנות יש לאייזנבאך".

הוא אומר לנו להמתין מעט, ולאחר מספר דקות יוצא מאחד החדרים קצין גבוה וסמכותי ואומר לנו להיכנס לחדר החקירות.

"אני מבין שבאתם למסור עדות בנושא אייזנבאך", הוא אומר בחשיבות.

"אתה מבין נכון", אני עונה לו.

"אנו זקוקים להוכחות שאייזנבאך הוא זה שהונה את אדון ביטר", אומר הקצין.

"אני רוצה למסור עדות שאכן שאייזנבאך הוא זה שמכר את מסמכי הבעלות לאדון ביטר", אמרתי, "ולא זו בלבד אלא שאני מצהיר, על אחריותי המלאה, שאני זה ששלח את אדון ביטר לחנות של אייזנבאך".

הקצין זקף את גבותיו. "אתה מבין מה המשמעות של הדברים? אני חייב להזהיר אותך שהדברים שתאמר יכולים להפיל אותך בעבירת הונאה".

"אל תשמע אותו", מתערבת אשתי, שנשמעה מבוהלת, "אני חושבת שהבעל שלי רוצה לשבת במגרש הרוסים, לכן הוא משמיע הצהרות".

"אני לא רוצה להיות ב'תפיסה' במגרש הרוסים", אמרתי, ספק לו ספק לאשתי, "כבר אמרתי לך שאם הייתי רוצה, כבר הייתי כלוא. אני אספר את סיפורי וכבוד הקצין יחליט אם לכלוא אותי, או לא".

ואני מתחיל לספר את הסיפור לקצין, לא לפני שהוא מודיע לי כי השיחה כולה מוקלטת..

"אדון ביטר היה מאכער גדול, במשך שנים רבות, בעיריית ירושלים. אמרו עליו שיש לו כוח יותר מראש העיריה ויותר מראש הממשלה. הוא היה מצליח להוציא לך אישורי בנייה, כמו מים מן הבאר של בתי אונגרין. הוא היה משיג הנחות בארנונה ופטור מדוחות, ואפילו עבודה בעירייה לכל מי ששם לו כסף בכיס וכיבד אותו בחופן פאפיטאס (גרעינים).

ביטר עבד קשה. כל ירושלים באה אצלו, שיסדר להם דברים בעירייה. המשרד שלו היה בחצר העירייה, אם אפשר לקרוא לשולחן וכסא בשם משרד.

הכי מצחיק שביטר שהגיע מגליציה, או משהו כזה, שמעולם לא ידע עברית של בית מרקחת וכתב "נח" בשבע שגיאות, בכל זאת היה לו ידע בחוקים ובתקנות יותר מכל שופט ופקיד. ביטר לא היה דתי ואפילו לא היתה לו גירסא דינקותא, כי גם אבא שלו לא היה דתי, ובכל זאת לאנשי מאה שערים היה עושה הנחה מיוחדת, "בגלל שהם נראים כמו יהודים אמיתיים". אנשי מאה שערים, גם הקיצוניים שבהם, גמלו לו ביחס מאיר פנים ותיגמלו אותו בעין יפה, אפילו שהוא חילוני ואפילו שחשדו בו שיש בו משהו מהציונות".

הקצין נע באי נוחות לשמע הדברים הישירים, אבל אני המשכתי. "במשך השנים גדלו ילדיו והוא היה מתגאה בהם - "בני מונה לקצין", "בני קיבל תואר כזה ותואר כזה", "הוא תפס ג'וב טוב". ביטר התגאה מאד בילדיו ונראה שמח ומאושר בהם.

עם השנים פרש ביטר מהעירייה, למרות שמעולם לא היה לו בה תפקיד רשמי. העירייה גם כן לא היתה אותה עירייה. הכל נהיה מסודר, עם פקידים ומחשבים שלא יודעים לעשות הנחות מתחת לשולחן בשביל עמלה מתאימה, אם אתה מבין למה אני מתכוון...".

נדמה שהקצין הבין למה אני מתכוון.

"לפני איזה עשר שנים אני פוגש את אדון ביטר ברחוב בן יהודה, לשם הזדמנתי. הוא ישב על כיסא של מסעדה ברחוב, בודד ומכונס בעצמו, ואני זיהיתי אותו תכף ומיד. "מה שלום אדון ביטר", אני אומר לו. הוא זיהה אותי מיד, כמי שבנה את המרפסת בזכותו. הוא שמח שמישהו בכלל זוכר אותו. הוא אמר שהוא גר לא רחוק ובריא אותו לא איתנה.

אני אומר לו שבריא אותי דווקא איתנה, אבל לא כך בריאותה של אשתי, שמדי חורף נופלת עליה מחלה, וכבר אני מתלונן לפניו על הבנים, הנכדים והנינים, שבאים לשמור עלינו כאילו שאנחנו צריכים שמירה.

הוא אומר לי: "בטח השקעת הרבה כסף בילדים שלך, שככה הם מתנהגים אליך".

אני אומר לו: "כן, אני השקעתי את כל רכושי בילדים שלי, שזה בערך ח"י כפול שמונה עשר אפסים, פחות או יותר, מה שהיה רכושי עלי אדמות. מה השקעתי ואיך השקעתי, אני אומר לו, כל חיי אני הייתי דלפון, ולילדים שלי לא היה אפילו ילקוט ראוי לשמו, והלכו ללמוד עם שקית ניילון ביד. אני, חוץ מלחנך אותם, להגיד להם מחמאות כשצריך, ללכת לרביה שלהם כל שבוע לשאול מה נשמע, לגעור בהם כשצריך ולא לדרוך להם על היבלות, לא השקעתי בהם יותר מדי".

הוא נאנח ומציע לי לשבת, אבל אני אומר לו שאיני יושב ברחוב, ובטח לא אם לרחוב קוראים בן יהודה וחס וחלילה שלא אשב במקום הקרוי מסעדה, גם אם זו כשרה בכל ההכשרים המהודרים ביותר.

אז הוא אומר: "לא נורא, תעמוד". ואני אומר לו: "אולי זה כן נורא, אבל אני בכל מקרה אעמוד. מה שלום הילד שלך הקצין, אדון ביטר, והילד שלך החשבונאי?"

"רואה חשבון", הוא מתקן אותי, "והקצין - הוא מנכ"ל של חברה גדולה ומצליחה".

הוא אומר את הדברים, אבל אני רואה שכעת הוא לא אומר אותם בגאווה גדולה כבעבר.

"מה קורה, אדון ביטר? מדוע אינך עם החיוך שאני מכיר?"

והוא אומר לי: "עד שאתה בוכה על שהילדים, הנכדים והנינים שלך באים כל הזמן, אני בוכה על זה שהילדים והנכדים שלי לא באים. למעשה, הם אפילו לא הקישו בדלת שלי מיוזמתם אפילו פעם אחת בשנה האחרונה. הם לעולם לעולם אינם מתקשרים בטלפון, וגם כשאני טורח ומתקשר - הם אומרים לי שהם ממהרים לכדורגל, או למסעדה, או לאירוע וטורקים לי את הטלפון. אתה מבין? - הוא בוכה לי, - אני השקעתי את כל הכסף שלי בילדים, והם בכלל לא זוכרים אותי. כל החיים שלי בכלל לא דאגתי לעצמי, רק לילדים. והם מה? לא יכולים להרים טלפון? לא יכולים להזמין אותי פעם לשבת? הם צריכים לריב ביניהם מי יפיל על השני את ההזמנה שלי לליל הסדר? ככה זה כבוד? ככה מתנהגים?"

אני אומר לו: "אדון ביטר, הבן שלך הקצין לא בא לבקר אותך?"
הוא אומר לי: "הוא כבר לא קצין, הוא מנכ"ל והוא בכלל לא זוכר
שאני קיים".

"אבל אתה נסעת בשבילו באוטובוס אגד עד לבסיס, במשך יום שלם,
רק כדי להביא לו בגדים חמים ואוכל, אז איך לא יזכור אותך?"
והוא אומר לי בטרטוריה: "באת לשים לי מלח על הפצעים?"

ואני נזכר תכף מה שאשתי תמיד אומרת, שאני חסר טאקט ושואל
שאלות מביכות, ומיד מתחרט ששאלתי. "סליחה, אדון ביטר", אני אומר
לו מיד, "באמת לא הייתי צריך לומר את זה. פשוט אמרת שהבן שלך
קצין, ונזכרתי כמה היית טוב אליו".
ונשתררה שתיקה בינינו.

ואז קופץ לי רעיון לראש. "אדון ביטר", אני אומר לו, "אני זוכר אותך
כאדם חכם ותחבולן לא קטן. זוכר איך עשית קומבינה למרפסת שלי?"
הוא פותח עלי עין. "גם כן קומבינה. המרפסת שלך היתה הדבר הכי
קל שעשיתי בחיים".

"נו טוב, זה לא מה שאמרת לי אז. אולי עשית עלי קומבינה", אני
אומר לו ושנינו צוחקים צחוק של זקנים, שכבר לא כועסים על כלום.

"תגיד", אני אומר לו, "אתה זוכר את אייזנבאך?"

"אייזנבאך?" הוא אומר, "נשמע מוכר. תזכיר לי איזה מבין כולם. זה
של המוניות?"

- לא, מחנות הארכיאולוגיה.

- אה, נכון, מהחנות ארכיאולוגיה, הוא אומר ולא מתקן אותי "חנות
עתיקות" כמו שעושה אשתי תמיד.

- אז מה רצית איתו?

- אתה זוכר שסידרת לו את ההרחבה?

הוא מנסה להיזכר ופתאום מכריז: "בטח זוכר, זה היה סיפור קשה. עד היום רחוב יפו תקוע בגלל ההרחבה הזאת שלו".

- אתה רוצה אולי להתלוות אלי לחנות שלו?

הוא קם, בקושי נשען על מקלו, ושנינו הולכים לאט לאט לחנות של אייזנבאך.

בדרך הוא שואל: "לשם מה אתה מוביל אותי כעת לחנות ארכיאולוגיה, הוא עוד עלול לטעות ולנעול אותי ביחד עם כל הענתיקות שלו".

"אל תדאג", אני אומר לו, "אני רק רוצה לעזור בבעיה שלך עם הילדים שלך".

אנחנו מגיעים לחנות ושם אני מבקש מאייזנבאך את הקושאנים הטורקיים.

קושאנים הם שטרי בעלות על קרקעות, מימי המנדט הטורקי.

אייזנבאך שואל אותי: "יש לך בעיות עם הילדים?"

ואני אומר: "חס ושולם. לי אין שום בעיות, אבל לאדון ביטר יש. הם לא בסדר. הוא השקיע בהם והם אפילו לא באים לבקר. תעשה לו מחיר טוב, כי הוא סידר לך את ההרחבה".

אייזנבאך אומר: "חבל שהוא לא עשה לי מחיר טוב תמורת ההרחבה".

אני אומר לו: "כל מחיר, הוא מחיר טוב בשביל ההרחבה הזו, שתקעה את כל רחוב יפו עד היום".

אייזנבאך נכנע. "אני אתן לו את זה באלף שקל לקושאן. כמה קושאנים הוא צריך?"

"כמה ילדים יש לך?" אני שואל את ביטר.

"מה הקשר?" הוא שואל.

"תכף תדע", אני אומר.

- יש לי ארבעה בנים.

"אז תשלם לאייזנבאך 4000 שקל ותקבל את הקושאנים. כשהילדים שלך ירצו להחזיר לו, הם יקבלו בחזרה 700 שקל לכל קושאן, סך הכל 2800 שקלים, טבין ותקילין".

"חמש מאות לקושאן", אומר אייזנבאך.

"שש מאות, אמרתי".

"סגור - אומר אייזנבאך. הבנים שלך יקבלו 2400 שקל כשיחזירו לי את הקושאנים, אלא אם כן הם יתעקשו להשאיר אותם לעצמם".

ביטר לא הבין מה הקשר בין הקושאנים לבעיה שלו, ובוודאי שלא את העסק הלא הגיוני - לקנות משהו באלף שקל ולקבל עליו שש מאות, אבל הוא סמך עלי ושילם 4000 שקל במזומן עבור ארבעת הקושאנים, שכל אחד מהם מעיד על היותו בעל קרקעות ביפו ובתל אביב. אמנם אנחנו שילמנו לו תמיד בירוקים, כי גם הוא לא סמך אז על הציונים במה שקשור לכסף, אבל היום זה כבר לא כל כך הולך.

בדרך חזרה הסברתי לו כל מה שצריך לעשות עם הקושאנים. ביטר צחק בקול גדול ואמר לי שהוא יודה לי כל החיים על כך.

בשבוע שלאחר מכן דאג ביטר שאחד מנכדיו הבוגרים יבוא לבקר. על השולחן בסלון היו מונחים ארבעת הקושאנים, בצורה שלא ניתן היה להתעלם מהם. הנכד הציץ וכמו שאומרים - נפגע. "סבא, מה זה המסמכים הללו?" שאל בסקרנות.

"אוי ואבוי! - אומר ביטר לנכדו, - אתה לא אמור לראות את זה. אני רוצה שאתה תסיע אותי כעת לבנק. אני צריך לשים את זה בכספת".

ביטר הלך להתלבש, כשהוא נותן אפשרות לנכד להציץ בכל הקושאנים ולהבין שסבו הוא בעל רכוש של דונמים רבים ביפו ובתל אביב.

מאותו הרגע הנכד היה נדיב כלפיו, כפי שלא היה מעולם. הוביל אותו באוטו היפה שלו לבנק. שם, בכספת שנשכרה מראש, הניח ביטר את הקושאנים.

מאותו יום ואילך התהפכו החיים על ביטר וגורלו דמה לגורלי, חוץ מהעובדה שלו ארבעה ילדים ושמונה נכדים ולי למעלה מעשרה ילדים בלי עין הרע ולא ברור כמה נכדים ונינים. הם החלו להגיע אליו מדי יום, לריב על הזכות לארחו בליל הסדר ובשבתות. מפעם לפעם ניסו להתעניין מה קורה עם שטרי הבעלות על קרקעות בתל אביב, והוא היה עונה להם: "בבוא יומי, כל אחד מכם יקבל את מה שהועידו לו" - מה שגרם לפרץ של נתינה ורדיפה אחריו.

לפני חודשיים חלה אדון ביטר, בדיוק בתקופה שאשתי חלתה. אך בניגוד לאשתי, שכנראה ריבוי הבנים הנכדים והנינים בבית די הוסיף לחום הביתי ולבריאותה (אולי בגלל שידעה שרק בגלל דאגתם לשלומה הם נמצאים שם), לאדון ביטר לא הועילו תריסר אנשי משפחתו, שסבבו אותו במיוחד בימים אלה. אולי משום שידע בדיוק מה מביא אותם לשם - וזה לא הוסיף הרבה לבריאותו. הוא נפטר מן העולם, כשהמשפט האחרון שאמר לילדיו היה: "לכו עם הקושאנים לאייזנבאך והוא ישלם לכם את כל הסכום שהם שווים..."

עוד לפני תום השבעה הם הגיעו לאייזנבאך. אייזנבאך הוציא שש מאות שקל כפול ארבע והתכוון לחלק להם. אבל אז הם החלו להשתולל וטענו שהוא נוכל, שמכר לאביהם במיליונים כתבי בעלות עתיקים, שאינם שווים את הנייר עליו הם כתובים. הם הגישו תלונה למחלקת הונאה ואתה, אדוני הקצין, חקרת את אייזנבאך והודעת לו שאילולי גילו המתקדם, היית עוצר אותו על הונאה, וכעת אתה עובד על כתב אישום בנושא.

הדבר הראשון שעושה אייזנבאך, אחרי שהוא משתחרר ממגרש הרוסים בערבות, זה להרים אלי טלפון. ואז אני נוטל את אשתי ובא לכאן, לספר לך את הסיפור האמיתי".

"דע לך, אדוני הקצין, שאייזנבאך לא רימה ולא הונה. אני מעיד שאדון ביטר לא חשב לרגע שקנה קרקעות בתל אביב, וגם לא שילם על הקושאנים האלה מיליונים. הקושאנים הללו אינם שווים אפילו את הנייר שעליהם הם כתובים אבל יש להם ערך רב: הם משמשים כבר כמה דורות, עוד מימי סבו של אייזנבאך, כמשכני שלום בין הורים לילדים, שנטשו אותם לעת זקנתם.

אייזנבאך היה הגון מתחילה ועד סוף. הוא סיכם מראש עם ביטר למכור לו את הקושאן באלף שקל ליחידה, ולקבל את זה חזרה מילדיו של המנוח בשש מאות. הוא בפירוש עמד בהסכם. אני מבקש ממך, כבוד הקצין, לקבל את עדותי ולהכריז על סיום החקירה כנגד אייזנבאך, עד הפעם הבאה - שימכור את זה לאבא שילדיו נטשו אותו".

הקצין מביט בי ובאשתי ולאחר מכן פורץ בצחוק גדול. אשתי רואה זאת בחומרה וממלמלת לו שאין זה יאה לצחוק על אנשים זקנים. הוא מנסה לענות לה, אבל כמעט נופל לרצפה מרוב צחוק. אל החדר נכנסים כמה קצינים ושואלים מה קרה, והוא מספר להם, בקול חנוק מצחוק, את מה שסיפרתי לו בכמה משפטים, וכולם צוחקים כמוהו.

ואני בשקט מרגיע את אשתי ואומר לה "מוטב שיצחקו עלינו מאשר יבכו עלינו".

אחר כך קם הקצין, לוחץ את ידי ואומר: "מעולם לא שמעתי עדות שהאמנתי לה מהרגע הראשון, מהמילה הראשונה עד למילה האחרונה. אני רק צריך איזו הוכחה שאוכל באמת לסגור את התיק נגד אייזנבאך, מחוסר אשמה".

ואני אומר לו: "תראה בחוט הרקום, הקושר את הקושאן, מה כתוב שם ותהיה לך הוכחה".

אני חותם על העדות, אנחנו יוצאים והקצינים מלווים אותנו ליציאה ונוהגים בנו, לשם שינוי, בכבוד.

מחוץ למגרש הרוסים, אומרת אשתי: "מעולם לא סיפרת לי שנעשה שימוש בקושאן הזה אי פעם".

"זה טריק ירושלמי ישן", אני אומר לה, "מה לעשות, ילדים מסוימים נוהגים לשכוח את הוריהם כשהם לא צריכים אותם, ולהיזכר בהם באופן פתאומי כשהם שומעים על רכוש כזה או אחר שיש להם".

ואז שואלת אשתי: "ומה הם ימצאו שכתוב שם, על החוט הרקום?"

"הם ימצאו שם שני פסוקים רקומים על כל חוט, שמאגד כל קושאן וקושאן. האחד 'והשיב לב אבות על בנים' והשני 'אל תשליכני לעת זקנה'".

זהו הסיפור על ארבעה בנים שאף אחד מהם אינו חכם. ואני מאחל לכל הורה: שלא יצטרך קושאן בשביל שהילדים שלו יחזירו לו טובה על שהוליד אותם וחינך אותם ונתן להם את הלב. ואחתום בפסוק "וראה בנים לבניך שלום על ישראל".

בכבוד רב
 יה'ז' אנה *עלר'ט*

